Від упорядника..... 3

Передмова..... 4

1. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ

1.1. Провадження за позовними вимогами, розглянутими у процедурі банкрутства, підлягає припиненню..... 6

1.2. Підставою відкриття провадження у справі про банкрутство не можуть бути нарахування, які не є безспірними..... 7

1.3. Невстановлення ознак неплатоспроможності боржника є підставою припинення провадження у справі про банкрутство 8

1.4. За умови порушення провадження у справі про банкрутство боржника всі спори розглядаються та вирішуються господарським судом у межах справи про банкрутство без порушення нових справ. 10

1.5. Майнові спори в процедурі банкрутства 11

1.6. Застосування мораторію на задоволення вимог кредиторів до поточних вимог кредиторів..... 12

1.7. Перевіряючи додаткове рішення, суди не можуть змінювати первісне рішення..... 12

1.8. Апеляційне оскарження ухвали, яка не може бути оскаржена окремо від рішення місцевого господарського суду..... 13

1.9. Відступлення кредиторських вимог у справі про банкрутство..... 14

1.10. Перехід прав кредитора під час провадження у справі про банкрутство 14

1.11. Не є порушенням норм процесуального права скасування апеляційним господарським судом за своєю ініціативою постанови місцевого господарського суду в частині призначення ліквідатора, незважаючи на те, що предметом апеляційного перегляду була скарга на дії ліквідатора 15

1.12. Стягнення з винуватої сторони штрафу за ухилення від вчинення дій, покладених господарським судом на сторону..... 16

1.13. Норми Кодексу законів про працю України не можуть бути

застосовані до відносин щодо оплати праці арбітражного керуючого.... 17
1.14. Ухилення від здійснення процесуального правонаступництва третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору на стороні позивача, апеляційною інстанцією, призводить до прийняття рішення з порушенням вимог закону до нього 18
1.15. Особливості оплати грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого у зв'язку з виконанням ним повноважень у справі про банкрутство 19
1.16. Право вимоги основної грошової винагороди виникає в арбітражного керуючого в останній день кожного календарного місяця виконання ним повноважень керуючого санацією, ліквідатора... 20
240
ПРАВОВІ ВИСНОВКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО
1.17. Якщо вибуття спірного майна із володіння фізичної особи підприємця відбулося поза його волею, шляхом реалізації майна банкрута на аукціоні, за результатами якого укладено договір купівлі-продажу, що в подальшому був визнаний недійсним, то наявні підстави для витребування спірного майна у порядку ст. 388 Цивільного кодексу України..... 21
1.18. Звернення із заявою про витребування майна за наявності судового рішення про стягнення його вартості у грошовому еквіваленті є безпідставним..... 22
1.19. Питання правонаступництва після ліквідації у зв'язку з затвердженням звіту ліквідатора та ліквідаційного балансу у справі про банкрутство 22
1.20. Суд не зобов'язаний у разі надходження додаткових пояснень у справі відкладати розгляд справи..... 24
1.21. Закон про банкрутство передбачає концентрацію всіх спорів у межах справи про банкрутство задля судового контролю у межах цього провадження за діяльністю боржника, залучення всього

майна боржника до ліквідаційної маси, в тому числі майна, яке безпідставно вибуло з права власності банкрута..... 25
1.22. Відсутність відповідного клопотання та рішення органу місцевого самоврядування не перешкоджає порушенню провадження у справі про банкрутство стосовно комунального підприємства 26
1.23. Рішення з різних підстав позовних вимог не призводять до припинення провадження у справі..... 27
1.24. Особа, що не набула статусу кредитора, інвестора чи іншого учасника у справі про банкрутство і не довела порушення своїх прав, позбавлена права оскаржувати прийняту у справі ухвалу..... 28
1.25. Якщо спір про недійсність угоди впливає на визначення розміру кредиторських вимог, він розглядається в межах процедури банкрутства..29
1.26. Наслідками відновлення втраченого провадження є подальший розгляд справи про банкрутство..... 30
1.27. Заміна кредитора у зобов'язанні шляхом відступлення права вимоги із зазначенням у договорі обсягу зобов'язання, яке передається, на стадії виконання судового рішення не обмежує цивільних прав учасників спірних правовідносин, і заміна сторони на цій стадії може відбуватися не інакше як на підставах та у порядку, визначених ГПК України та Законом України «Про виконавче провадження»..... 31
1.28. Позов не може бути забезпечений поза межами предмета позову, оскільки заборона на вчинення дій будь-яким чином не захищає майнового інтересу позивача, про який заявлено вимоги 32
1.29. Забезпечені кредитори набувають статусу учасника провадження у справі про банкрутство з моменту порушення такого провадження, а також набувають процесуального права на оскарження ухвали про порушення провадження у справі про банкрутство 34

1.30. Звернення стягнення на майно боржника за вимогами, на які не поширюється дія мораторію, здійснюється виключно за ухвалою господарського суду, у провадженні якого перебуває справа про банкрутство боржника 35

1.31. З моменту затвердження мирової угоди господарським судом у справі про банкрутство відбулась новація основного зобов'язання та припинилось первісне зобов'язання боржника, що виникло з кредитного договору 36

1.32. Підставою для розірвання договору купівлі-продажу об'єкта приватизації у судовому порядку може бути невиконання умов договору купівлі-продажу у зв'язку з банкрутством сторони за договором...37

1.33. Важливою умовою преюдиціальності фактів, що містяться в рішенні господарського суду, є суб'єктний склад спору..... 38

1.34. Виплата підприємством – боржником, щодо якого порушене провадження у справі про банкрутство, матеріальної допомоги іншим працівникам та невиплата її позивачу є дискримінацією прав 39

1.35. Заява керівника боржника про відмову в порушенні провадження у справі про банкрутство не є клопотанням про відкликання заяви про порушення справи про банкрутство 40

1.36. Стягнення суми судового збору за подання апеляційної скарги у випадку задоволення апеляційної скарги здійснюється з боржника, а не з арбітражного керуючого..... 41

1.37. Ухвала попереднього засідання суду про затвердження реєстру вимог кредиторів, яка була винесена на підставі інших ухвал цього суду за результатами розгляду грошових вимог окремих кредиторів, є похідною від них, тому її оскарження залежить від оскарження ухвал цього ж суду про окреме визнання грошових вимог кредиторів 42

1.38. Наявність ухвали про затвердження мирової угоди не звільняє боржника від відповідальності за невиконання грошового

зобов'язання та не позбавляє кредитора права на отримання сум, передбачених частиною 2 статті 625 Цивільного кодексу України, оскільки право кредитора вимагати сплати боргу з урахуванням індексу інфляції та процентів річних є способом захисту його майнового права та інтересу. 42

1.39. Ненадання доказів на підтвердження повноважень особи на підписання апеляційної скарги від імені скаржника, за умов необгрунтування поважності причин такої бездіяльності є підставою для ухвалення окремої ухвали 43

1.40. Щодо процесуальної можливості органів прокуратури подавати позов в інтересах держави в особі Державного концерну «Укроборонпром» 44

1.41. Згоди іпотекодержателя на відчуження предмета іпотеки за договором, що укладається під час ліквідаційної процедури боржника, яка здійснюється в межах справи про банкрутство, не передбачено 46

242

ПРАВОВІ ВИСНОВКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО

1.42. Якщо скаржниця не є учасником справи чи особою, щодо якої суд вирішив питання про її права, інтереси та (або) обов'язки, а також оскільки скаржниця не є стороною договірних відносин, під час яких виникла заборгованість позивача перед відповідачем, апеляційне провадження підлягає закриттю..... 47

1.43. Ухвала про прийняття заяви про порушення справи про банкрутство забезпечує рух судового процесу і не може оскаржуватись в апеляційному порядку окремо 49

1.44. Необгрунтована відмова арбітражному керуючому в можливості отримання гарантованої Законом винагороди і тим самим примушення його виконувати повноваження за відсутності оплати праці суперечить ст. 43 Конституції України та ст. 4 Конвенції про

захист прав людини і основоположних свобод..... 50
1.45. Постанова суду апеляційної інстанції, прийнята за результатами перегляду ухвали місцевого суду про надання згоди на продаж майна банкрута, що знаходиться у заставі, відповідно до ч. 3 ст. 8 Закону про банкрутство не підлягає касаційному перегляду. 51
1.46. Постанова суду апеляційної інстанції, прийнята за результатами перегляду ухвали місцевого суду про відмову у задоволенні клопотання про внесення грошових вимог кредитора до реєстру вимог кредиторів в іншій черговості відповідно до ч. 3 ст. 8 Закону про банкрутство, не підлягає касаційному перегляду. 52
1.47. Отримавши повідомлення про порушення провадження у справі про банкрутство, державний виконавець повинен був зупинити виконавче провадження, про що винести відповідну постанову в строк, установлений ст. 39 Закону України «Про виконавче провадження». При цьому обов'язок державного виконавця зупинити виконавче провадження виникає з моменту його повідомлення про порушення провадження у справі про банкрутство, а не з моменту отримання відповідної ухвали..... 54
1.48. Процесуальним законодавством не передбачено інших способів звернення до суду, окрім особистого звернення заявника та підписання заяви уповноваженою особою, тому подання заяв з використанням факсимільного відтворення підпису певної особи, який є фактично штампом із зображенням певного підпису фізичної особи, не відповідає вимогам частини 2 статті 4, статті 46, частини 2 статті 162 ГПК України та не може бути доказом волевиявлення певної особи на підписання документа.....55
1.49. Якщо об'єкт нерухомого майна не припинив свого існування, то індивідуальний реєстраційний номер цього об'єкта не скасовується і залишається незмінним, крім того, об'єкт

нерухомого майна, створений з прив'язкою до вже існуючої нерухомості, з використанням її функціональних елементів, не є новоствореним 57

243

1.50. Нарахування інфляційних витрат на суму боргу та 3% річних здійснюються окремо за кожен період часу, протягом якого діяв відповідний індекс інфляції, а одержані таким чином результати підсумовуються за весь час прострочення виконання грошового зобов'язання 58

1.51. Спір про визнання недійсним договору поставки, предметом якого є заставне майно боржника, укладеного у процедурі розпорядження майном, стосується формування ліквідаційної маси (активу) боржника і безпосередньо пов'язаний зі здійсненням провадження у справі про банкрутство, а тому доцільно розглядати такий спір у межах справи про банкрутство..... 59

1.52. Укладення мирової угоди як однієї із стадій процедури банкрутства, спрямоване на відновлення платоспроможності боржника, а відтак умови мирової угоди мають містити положення, які вказують на можливість сталого функціонування господарюючого суб'єкта за результатами виконання мирової угоди її учасниками.....60

1.53. Підставою для звернення до суду з позовом про визнання права власності відповідно до статті 392 Цивільного кодексу України є оспорювання або невизнання існуючого права, а не намір набути такого права за рішенням суду 61

1.54. Прийняття рішення про права, інтереси та (або) обов'язки сторони договору, який визнається недійсним без його залучення до участі у справі, що розглядається в межах справи про банкрутство на підставі заяви ліквідатора, є підставою для обов'язкового скасування рішень суду з направленням справи на новий розгляд..... 62

1.55. Забезпечені кредитори набувають статусу учасника провадження у справі про банкрутство з моменту порушення такого провадження, а відтак набувають процесуального права на оскарження ухвали про порушення провадження у справі про банкрутство. Крім того, положення Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» не встановлюють обмежень щодо набрання законної сили ухвалою про визнання грошових вимог кредитора до боржника... 63
1.56. В силу положень статті 79 Земельного кодексу України та статті 373 Цивільного кодексу України право власності на земельну ділянку поширюється в її межах на багаторічні насадження, які на ній знаходяться. Названі положення є імперативними нормами законодавства, а тому підлягають прямому застосуванню та не можуть передбачати будь-яких винятків в їх застосуванні до відносин права власності на земельні ділянки, зокрема, викладених в листах та наказах державних органів, на які посилаються відповідачі у справі..... 64
1.57. Основне завдання підготовчого засідання суду полягає у з'ясуванні ознак неплатоспроможності боржника, наявності чи відсутності перешкод подальшому руху справи про банкрутство..... 66
244
ПРАВОВІ ВИСНОВКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО
1.58. Після скасування ухвали про порушення провадження у справі про банкрутство і відмови в порушенні провадження у справі про банкрутство всі судові рішення та процесуальні дії, які були прийняті та вчинені внаслідок передчасного прийняття судом першої інстанції ухвали про порушення провадження у справі про банкрутство, не є діючими, не мають будь-якої юридичної сили і не тягнуть будь-яких правових наслідків 67
1.59. Недосконалість ідентифікації предмета застави не є підставою

для визнання недійсними договорів, а норми Закону України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин» не повинні застосовуватись при укладанні договорів застави сільськогосподарських тварин 69
1.60. При зверненні до господарського суду боржником обов'язково повинні бути доведені належними та допустимими доказами наявність ознак загрози його неплатоспроможності як підстави для порушення провадження у справі про банкрутство в порядку ч. 5 ст. 11 Закону про банкрутство 71
1.61. Адекватність заходу до забезпечення позову, що застосовується господарським судом, визначається його відповідністю вимогам, на забезпечення яких він вживається. Оцінка такої відповідності здійснюється господарським судом, зокрема, з урахуванням співвідношення прав (інтересу), про захист яких просить заявник, з вартістю майна, на яке вимагається накладення арешту, або майнових наслідків заборони відповідачеві вчиняти певні дії..... 71
1.62. Законодавством передбачено сукупність дій розпорядника майна щодо повідомлення про порушення справи про банкрутство органу державної виконавчої служби як за місцезнаходженням (місцем проживання фізичної особи), так за місцем знаходження майна, зокрема грошових коштів 73
1.63. Спір, що стосується наслідків реалізації майна боржника, не підлягає вирішенню судом в порядку окремого позовного провадження, а повинен розглядатись в межах справи про банкрутство з метою реалізації Принципу судового нагляду у відносинах неплатоспроможності та банкрутства для більш ефективного захисту прав та законних інтересів кредиторів..... 74
1.64. Законодавством передбачені окрім стягнення коштів з рахунків платника податків у банках й інші заходи погашення податкового боргу за рахунок майна боржника органами доходів і зборів, тому

тільки вжиття всіх наведених вище заходів у сукупності, якщо вони не призвели до погашення податкового боргу, може бути передумовою для ініціювання органом доходів і зборів справи про банкрутство боржника на загальних підставах 76
1.65. Судове рішення, за яким не здійснюється стягнення коштів з рахунків боржника, не може бути підставою для порушення справи про банкрутство за заявою ініціюючого кредитора..... 77

245

1.66. Після спливу визначеного договором строку кредитування чи у разі пред'явлення до позичальника вимоги згідно з частиною другою статті 1050 ЦК України право кредитодавця нараховувати передбачені договором проценти за кредитом припиняється 78
1.67. Після визнання боржника банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури ліквідатор повідомляє працівників банкрута про звільнення та здійснює його відповідно до законодавства України про працю, зокрема, він звільняє жінок, які мають дітей віком до трьох років, на підставі пункту 1 частини першої статті 40 КЗпП України та повідомляє про таке вивільнення державний центр зайнятості, на який законом покладено обов'язок їх працевлаштування 79
2. КРЕДИТОРСЬКІ ВИМОГИ ДО БОРЖНИКА
2.1. Звернення з поточними вимогами до боржника, які виникли після порушення провадження у справі, але до визнання боржника банкрутом 82
2.2. Поточні грошові вимоги в процедурі санації..... 82
2.3. Обов'язок доказування обґрунтованості своїх вимог покладається саме на кредитора, який їх заявляє до боржника..... 84
2.4. Конкурсні вимоги, які виникли до дня відкриття провадження (проваджень) у справі про банкрутство і не були належним чином

заявлені, вважаються погашеними..... 85
2.5. Подача лише заяви без усіх відповідних документів, які підтверджують кредиторські вимоги, не може вважатися належним виконанням положень статей 23, 95 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» 86
2.6. Заявлені у справі про банкрутство грошові вимоги конкурсного кредитора повинні бути підтверджені відповідними доказами, крім того господарський суд встановлює наявність або відсутність відповідного грошового зобов'язання боржника шляхом дослідження первинних документів (договорів, накладних, актів тощо) та (або) рішення юрисдикційного органу, до компетенції якого віднесено вирішення відповідного спору..... 87
2.7. Наявність майна банкрута, що обтяжене заставою/іпотекою, є основною умовою для визнання кредитора заставним та задоволення його вимог. 88
2.8. Вимогами забезпеченого кредитора, які включаються до реєстру вимог кредиторів у справі про банкрутство, є всі вимоги кредитора, які існують за основним зобов'язанням (кредитним договором) і є дійсними на момент визнання вимог та можуть бути задоволені за рахунок майна банкрута, що є предметом забезпечення відповідно до умов забезпечувального договору та чинного законодавства..... 90
246
ПРАВОВІ ВИСНОВКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО
2.9. Акт звірки взаємних розрахунків та письмова відповідь не вважаються документами, що підтверджують здійснення господарської операції між сторонами, у зв'язку з цим останні не можуть бути допустимими та належними доказами, які підтверджують заявлені вимоги до боржника 91

2.10. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» не пов'язує включення до реєстру вимог, забезпечених заставою майна боржника, із встановленням договірної вартості предметів забезпечення як єдиного критерію визначення розміру забезпечених заставою вимог. Розмір таких вимог встановлюється виходячи з розміру заборгованості за кредитом та розміру дійсних на момент подання заяви з кредиторськими вимогами зобов'язань майнової поруки за даним кредитним договором, незалежно від вартості предметів застави 93
2.11 Заявлені у справі про банкрутство грошові вимоги можуть підтверджуватися або первинними документами (угодами, накладними, рахунками, актами виконаних робіт тощо), що свідчать про цивільно-правові відносини сторін та підтверджують заборгованість боржника перед кредитором, або рішенням юрисдикційного органу, до компетенції якого віднесено вирішення такого спору..... 94
2.12. Застосування формального підходу до розгляду заяв про визнання грошових вимог, без надання правового аналізу доказам, поданим на підтвердження вимог до боржника, підстав їх виникнення, характеру, розміру та моменту виникнення цих вимог, а також посилання суду першої інстанції на визнання заявлених грошових вимог боржником і розпорядником майна як на підставу їх включенню до реєстру вимог кредиторів, суперечить вимогам ст. 25 Закону про банкрутство. 95
2.13. Завдання господарського суду при розгляді грошових вимог кредитора..... 96
2.14. Штраф і пеня не мають статусу безспірних вимог, а відтак, враховуючи, що у реєстрі вимог кредиторів повинні міститися відомості про кожного кредитора, розмір його вимог за грошовими зобов'язаннями, черговість задоволення кожної вимоги правомірно

віднесені судами до шостої черги. 97
2.15. Заборгованість, встановлена в рішенні суду, повинна бути наявна в обліку боржника і підлягає включенню окремо, як вимоги, забезпечені заставою майна боржника, якщо такі відомості про заставне майно боржника були зареєстровані у Державному реєстрі обтяжень рухомого майна..... 98
2.16. Використання банком права на позасудове звернення стягнення на предмет іпотеки припиняє наступні вимоги іпотекодержателя щодо виконання боржником основного зобов'язання, в тому числі нарахованих відсотків 98

247

2.17. Поточні кредитори, в силу імперативних норм ч. 8 ст. 23 Закону про банкрутство на стадії процедури санації, не мають законодавчо визначеної можливості пред'явити свої вимоги до боржника, відтак не можуть набути статусу сторони у даній справі (кредитора боржника) 99
2.18. Кредитор з майновими вимогами має право вибору: або вимагати від боржника виконання зобов'язання в натурі, або звернутися в справу про банкрутство в якості конкурсного кредитора, трансформувавши свої майнові вимоги в грошові..... 100
2.19. У межах провадження справи про банкрутство суд, встановлюючи грошові вимоги кредиторів, виходить із дійсності правочину до визнання в установленому законом порядку його недійсним..... 102
2.20. Вимогами забезпеченого кредитора, які включаються до реєстру вимог кредиторів у справі про банкрутство, є всі вимоги кредитора, які існують за основним зобов'язанням (кредитним договором), і є дійсними на момент визнання вимог та можуть бути задоволені за рахунок майна банкрута, що є предметом забезпечення відповідно до умов забезпечувального договору

та чинного законодавства..... 103

3. НЕДІЙСНІСТЬ ПРАВОЧИНІВ

3.1. Якщо після укладення недійсного правочину було укладено ще декілька правочинів, то вбачається правильним визнавати недійсними не всі правочини, а лише перший і заявляти позов про витребування майна в останнього набувача..... 107

3.2. Не підлягають задоволенню позови власників майна про визнання недійсними наступних правочинів щодо відчуження цього майна, які були вчинені після недійсного правочину 108

3.3. Визнання недійсними угод щодо продажу майна, які були укладені не боржником не передбачено приписами ст. 20 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» 109

3.4. Відчуження автотранспортних засобів боржником «про око» і таким, що суперечить вимогам закону, не спрямоване на реальне настання обумовлених ними правових наслідків є порушенням частин першої та п’ятої статті 203 ЦК України, що за правилами статті 215 цього Кодексу є підставою для визнання його недійсним відповідно до статті 234 ЦК України.....110

3.5. Дослідження (огляд) судами оригіналів договорів є обов’язковою умовою повного, всебічного і об’єктивного розгляду позову про визнання їх недійсними.....111

3.6. Ознаки фіктивності правочину та порука, яка підписувалася уже на прострочене зобов’язання, є ознакою прямого покладення на Боржника виконання зобов’язань в момент його неплатоспроможності.....111

ПРАВОВІ ВИСНОВКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ У СПРАВАХ ПРО БАНКРУТСТВО

3.7. Якщо умовами договору передбачено, що права та обов’язки за цим договором можуть бути передані (відступлені) сторонами третім

особам лише за взаємною письмовою згодою сторін, то відчуження права вимоги є правомірним якщо воно було вчинене в межах процедури банкрутства у ліквідаційній процедурі.....112
3.8. Визнавати недійсними правочини відповідно до приписів ч. 1 ст. 20 Закону України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» мають право виключно арбітражний керуючий або конкурсні кредитори, а не заставний кредитор 113
3.9. Спростування майнових дій боржника в порядку статті 20 Закону про банкрутство та застосування передбачених частиною 2 статті 20 Закону наслідків у вигляді безумовного повернення майна в ліквідаційну масу..... 114
3.10. Мотив тяжких обставин у житті позивача входить у суперечність із мотивом погроз і є підставою для відмови позивачеві у позові про визнання недійсними укладених ним правочинів під впливом насильства або тяжкої обставини.....115
3.11. Акт звірки взаєморозрахунків, про спростування якого заявлено вимоги в порядку ст. 20 Закону про банкрутство, не є майновою дією, оскільки його складення не потягло відчуження майна боржника, прийняття ним зобов'язань без відповідних майнових дій іншої сторони, відмови від власних майнових вимог тощо.....117
3.12. Підставами для визнання недійсними договорів купівлі-продажу об'єктів нерухомості є відсутність здійснення державної реєстрації поділу або виділу об'єктів нерухомості, що потягло за собою необґрунтованість проведеної ліквідатором оцінки, і ці частини будівель не набули статусу об'єкт